



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput VIII. Refutantur hæreticorum objecta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83684](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83684)

CAPUT VIII.

Refutantur hæreticorum objecta.

SUMMARIUM.

1. Hæreticorum sententia de oblatione Melchisedech.

2. 3. & 4. Sententia Catholicorum firmatur.

5. usque ad 11. Objectionibus satisfi.

11. & seqq. Aliorum sententiæ infirmantur.

I. Hæreticorum de Melchisedech oblatione sententia.

HÆRETICI verò nituntur ostendere nullatenus oblationem panis, & vini à Melchisedech factam, fuisse sacram & mysticam; quod primò evinci autumant ex textu hebraico: in quo Gen. xiv. 18. habetur de Melchisedechוַיֵּצֵא לֶחֶם וַיִּבֶן

protulit, sive, exire fecit panem & vinum. Habent pariter *protulit, aut, eduxit, aut, fecit exire,* Versiones reliquæ. Perperam autem hæc demonstrantia epuli exhibitionem ad significandam oblationem sacram detorqueantur. Etiam Vulgata legit, *Proferens panem & vinum, non, offerens, aut, obtulit.* Præterea extat in Græco pronomen, quo demonstratur panem vinumque non Deo oblatum, sed Abrahamo, ideoque actionem fuisse civilem, non sacram: ἐξήνεγκεν αὐτῷ ἀγῶνας καὶ οἶνον, habet versio LXX. id est, *protulit, illi panes, ac vinum.* Deinde consuetum fuit, ut victoribus prostrato hoste è bello redeuntibus, magnique principis transeuntibus copiis finitimi reges aut obsequentis animi, aut foederis, aut benevolentiae causa suppeditarent cibaria. Id ergo fecisse perhibetur Melchisedech: quod & Joseph historicus narrat, & asserit Damascenus, & Pontificii quidam Scriptores fatentur. Et Josephus quidem in 1. Antiq. cap. x. alias xi. ait: *Iste autem Melchisedech militibus Abrahami iuxta dedit hospitalia, iisque omnia ad usus vite necessarios abunde suppeditavit.* Damascenus lib. iv. de Fide Orthodoxa cap. 14. inquit: *Abrahamum ex alienigenarum strage redeuntem summi Dei sacerdos Melchisedech pane ac vino excepit.* Cajetanus in Genesim p. 74. *Nihil, inquit, scribitur hic de sacrificio, seu oblatione, sed de prolatione, seu extractione: quam Josephus dicit factam ad reficiendum victores.* Etiam Gabriel Vasquez disp. 87. cap. 3. art. 6. ait: *Fatemur ingenue in nullo Codice Vulgato esse verbum, obtulit, aut participium offerens, quod sacrificare, aut sacrificantem denotat, sed protulit, aut proferens, quod significat idem, quod in medium educere, seu in medium educens.* Quibus Vasquesii verbis recitatis, exclamat gestiens Koerberus: *Videant hic Romanen-*

ses, quid ipsi suis in religione conventat respondeant. Similia effutunt Tarnovius, Rungius, Rivetus, alique novatores. Ex textu itaque hebraico, & Versionibus singulis, ex Josepho, ex Damasceno, ex ipsis Pontificiis Scriptoribus liquet oblationem Melchisedechi non fuisse sacram & mysticam, sed civilem, & qualem commemorat liber Iudicum viii. 5. Polybius etiam l. 3. & Livius 31. id est, datam militibus annonam, & comneatum.

Respondent quamplures, non posse de exhibita annona, aut de epulo facto Abraham accipi laudata Genesis verba, quoniam sententia. *nam legitur supra versu 11. Abrahami milites tulisse omnem substantiam Sodomorum, & universa, quæ ad cibum pertinent, & infra vers. 24. eosdem milites ex acceptis hostium prædis fuisse sacuros.* Addunt sacri libri scriptorem non prætermittiturum pretiosiores cibos, si tantum de convivio facto Abraham sermonem instituisset. Responsio tamen nostra hæc est, Melchisedech cum esset summi Dei Sacerdos accepto victoriæ nuntio obviam processisse Abrahamo, oblatoque in gratiarum actionem sacrificio panis & vini, & de more sacrificii parte sacrata Deo, Abramo ejusque pueris panem sacrum vinumque libaminum distribuisse. Id quippe affirmant Patres, qui tradunt porrectum Abrahamo panem sanctificationis, ut inquit Clemens Alexandrinus, sive *typum mensæ Dominicæ*, ut docent alii. Idem tradunt hebræorum Rabbinii, qui scribunt Melchisedechum panem vinumque sacrificasse, & Abraham protulisse panes propositionis & vinum libaminum. Hoc idem confirmat ratio, quoniam Melchisedech venit in occursum Abraham, non ut foederatus princeps ad exhibendum comneatum, sed ut sacerdos ad offerendum sacrificium in gratiarum actionem, atque ad benedicendum Abrahamo. Itaque ad hebraici textus auctoritatem fatemur hebraicum verbum *וַיֵּצֵא*, *Hotst*, idem esse ac *exire fecit*, aut *exire faciens*, & recte in Vulgata redi *proferens*, in aliis Versionibus, *protulit, extraxit, exire fecit*; quoniam ex urbe Sacerdos summi Dei *exire fecit* panes

2. plurium DD. sententia.

3. Responsio auctoris ex Patribus, Rabbinis & ratione.

4. Confirmatur.

Dd 3

panes

panes vinumque ad offerendum Deo sacrificium gratiarum actionis, & ad præbendum Abrahamo ejusque militibus nutrimentum, non de communi pane, sed de consecrato, typumque mensæ dominicæ præferente, quemadmodum tradunt Patres ipsique Rabbiorum doctissimi, qui nequeunt vim hebraicorum verborum ignorare. Et quidem verbum illud usurpari etiam ad significandam rem, quæ ad peragendum sacrificium profertur & asportatur, demonstrat doctissimus Bellarminus ex Judicum vi. 18. ubi legitur *Portans sacrificium, & offerens tibi*, & habet Hebræorum textus **אֶת־מִנְחָתוֹ**

וְהֵצִיאָהּ, *Exire faciens ad sacrifican-*

dum. Quid, quod Rabbini in verbo **וְהֵצִיאָהּ** arbitrantur designari separationem sacrificii panis, & vini à sacrificiis cruentarum victimarum, ut supra ostendimus? Neque possunt id hæretici refutare, quoniam nunquam è scripturis demonstrabunt Melchisedech hircos pecudesque mactasse. Prior ergo versutorum hominum argutatio hebraicis oculis fabricata, ineptissima est, atque ex Hebræorum Magistris in eos retorquetur. Nullius est pariter momenti quod petunt ex græca versione; primum quia gratis dato inscriptum esse in hac Versione pronomen *αὐτῷ*, *illi*, manifestum est ex dictis *illi*, id est, Abrahamo exhibuisse Melchisedech *panem sanctificatum*: deinde asserimus Codices melioris notæ, Oxoniensem, Aldinum, Vaticanum, Waltonianum quoque, sicut & hebraicum, carere hoc pronomine. Quod sequitur de officiis ex vetusta consuetudine præstandis Regi à pugna redeunti, & de epulis, cibariisque à Josepho narratis, id quoque à me ultro libenterque conceditur: sed nego Regem Salem, qui erat sacerdos Dei summi, qui obviam ierat Abrahamo ad ei benedicendum, qui sacerdotii Christi gerebat typum, præter consueta regum officia, non exhibuisse panem sanctificatum, ut postulabat ipsius sacerdotii excellentia, ut exigebat typus futurorum, ut tradiderunt Patres, ut agnoverunt Rabbini, ut asseruit in præf. Plicomachæ Prudentius, ubi de Abrahamo cecinit:

*Adhuc recentem cæde de tanta Virum
Donat Sacerdos ferculis caelestibus.*

Etsi ergo Melchisedech alimenta dederit Abrahamo, copiisque ejus, ut inquit Josephus, nec non R. Samuel in Bere-

scith Rabba, atque ut facere mos erat finitimis, factum hoc tamen sacrificio præcedente: quod etiam fatetur Grotius in Genesim productis verbis Philonis: *ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἔδωκε, sacra fecit victoriæ causa.* Idem respondetur ad auctoritatem Damasceni, qui eo loci commendat Christi sacrificium sub speciebus panis & vini, ac post verba citata addit immediate: *Mensa illa mysticam hanc adumbrabat, quemadmodum & sacerdos ille veri Pontificis Christi figuram & imaginem præseferbat.* Qui ergo talia objectant, aut putres fungos nos credunt, aut ipsi sunt ejusmodi. Quod attinet ad Vasquesium & Cajetanum reponeret aliquis horum duorum non tanti faciendam esse auctoritatem; sed postulat ratio æquitatis, ut castigetur improba hæreticorum arrogantia. Igitur Cajetanus in 111. P. D. Thomæ q. xxii. art. 6. hæc habet: *Cum Christus dicitur sacerdos secundum ordinem Melchisedech, intelligitur de ordine assimilationis in materia sacrificii: nam panem & vinum assumi instituit in suo memoriali sacrificio pro materia Eucharistiæ, sicut Melchisedech panem & vinum obtulerat in sacrificium.* Quid his expressius? quid magis communi Catholicorum sententiæ conveniens? Igitur Cajetanus, quamvis Comment. in Gen. scribat verbum *proferens* suapte natura non denotare sacrificium, sed *extractionem*; nec non asserat in textu hebraico, non haberi particulam *Enim*, quæ in Vulgata subjicitur ut causa oblationis; putat tamen sacrificium, oblationemque in pane, & vino peractam, priusquam fieret inter Abram pueros distributio. At Gabriel Vasquez disput. lxxxvi. cap. 3. (ibi enim extant verba citata à Koerberio) ait, quod hebraicum verbum, quod respondet latino, *protulit*, etsi idem sit, ac *in medium eduxit*, prout circumstantia loci exigere videtur, non quancunque educationem rei denotat, sed *educationem hostiæ, & victimæ ad immolandum.* Addit, gratis dato quod hebraicum verbum significet tantum *proferre*, Melchisedech prius Domino obtulit panem & vinum, postea oblata Domino protulit Abraham, ut ei benediceret. Concludit porrectum exercitui Abraham panem oblatum, vinumque libaminum, non commune. Stet suo loco veritas. Nil istic Vasquesius habet non orthodoxum, non libratum, non rectum: ejusque lucubratio ambiguum quorundam interpretationem complanat. His ergo quid respondeant Romanenses quærant Fractarii? Re-

Reſponſum eſt: deſinant geſtire, & obmutefcant.

5. Obijciunt 1. At enim reponunt hæretici: Abierunt in eam ſententiam Papicolæ, quod in ipſorum Vulgata extet, *Erat enim ſacerdos Dei altiffimi*, appoſita particula enim cauſam ſacræ oblationis exprimente. Verum id ineptum eſt ſupra quam dici poſſit. Primo enim habet Hebraicus textus, **וְהוּא כֹהֵן לֵאלֹהֵי עֵלִיּוֹן**,

Et ipſe ſacerdos Deo excelſo: non particula cauſali poſita, ſed copulativa. Deinde incertum eſt, num hæc verba ad Melchifedechum, num ad Abrahamum ſint referenda. Præterea **כֹהֵן**

non ſemper ſacerdotem ſignificat; nam filii David II. Regum VIII. 18. dicuntur **כֹהֲנִים**, ſacerdotes, quo in loco

ſacerdos, principem, non miniſtrum ſacrum designat. Diſpellitur ergo multiplici ex capite Pontificiorum commentatio.

6. Reſp. Theologorum, quos deridendi gratia vocant *Papicolas*, illi autem hoc nomine ſe cohoneſtari gloriantur, incorruptam hoc loco eſſe & immaculatam Verſionem. Enimvero, num ſunt hæretici in hebraiorum dialectis peritiores Hieronymo, qui particulam *Ve* reddit enim? Num doctiores Rab. Samuele Ben-Nahaman, qui legit, *Erat enim ipſe Melchifedech ſacrificans panem & vinum*, notans vim participii eadem obſervatione, quam in Maldonato tanquam à *Papiſta* conſictam riſu Novatores excipiunt? Num Rabbiniſ Ben-Jahir, & Johai tradent hebrææ grammatices præceptiones? Ecce non eradunt ex Priori Volumine Bibliorum Waltoni pag. 54. interpretationem textus Samaritici, *Protulit panem & vinum. Quia ipſe erat ſacerdos Deo Altiffimo*? Negamus ergo particulam *Ve* non recte reddi per *Enim*; quemadmodum Genetiſ xx. 3. ea verba, *Et habet virum*, Gen. xxx. 27. *Et benedixerit mihi Deus*, Iſaiæ LXIV. 5. *Ecce tu iratus eſ, & peccavimus*, recte verti, *Habet enim virum: Quia benedixerit mihi: Quoniam peccavimus*, nemo unus hæreticorum negabit. Gratis etiam dato legendum eſſe, *Et erat ſacerdos Deo altiffimo*; petimus, quare commemorata oblatione panis & vini, Sacerdotaliſ muneris fiat mentio. Non quidem ad commonſtrandam tantummodo Melchifedech dignitatem, nam ita Sacerdotiſ character cum Regia dignitate jungendus erat, legendumque, *Melchifedech Rex Salem, &*

ſacerdos Deo excelſo: non ad innuendum, cur Melchifedech benedixerit Abramo; ſic enim Sacerdotiſ nota ponenda erat in illo periodi commate, *Et benedixit ei*, non jungenda præcedenti, *Exire fecit panem & vinum, & ipſe ſacerdos Deo excelſo*: poſt quæ verbatam Hebraicus codex, quam Onkelos habet *ſoph, paſuch*, periodi membra diſſeſcens. Sive itaque accipiatur particula *Ve* pro cauſali *Enim*, ſive pro copulativa *Et*, ſtat immobilis Romanenſium Theologorum interpretatio. Vocabulum autem *Coen* referendum ad Abraham, neque hæretici dicunt, niſi obtuſioris ingenii, & craſſioris Minervæ: quippe violenta hæc interpretatione admiſſa, ſequeretur ea, quæ poſtea de hoc ſacerdote narrantur, eſſe Abramo, non Melchifedecho adſcribenda. Atque ita Abramus benedixiſſet Melchifedecho, & ab ipſo excepiſſet decimas, non e contra: quod repugnat Paulinæ ad Hebræos epiſtolæ, libroque Geneſeos. Poſtrema obiectio eſt caſſa nuce deterior, **כֹהֵן** quippe non niſi per-

rarò denotat virum principem, neque ſine aperta cauſa debemus propriam ſignificationem abijcere: ideoque omnes hoc loco *ſacrum miniſtrum* intelligunt, ſancti Patres, Judæi, Catholici, hæreticorum quoque præcipui, Muſterus, Druſius, Tremellius, Junius, Piſcator. Deinde Melchifedech non ſolum appellatur *ſacerdos*, verum etiam *ſacerdos Dei altiffimi*; quis autem *princeps ſummi Dei* fingi poteſt? Tandem dignitas viri principis expreſſa ſatis fuerat præmiſſis verbis, *Rex Salem*. Non ergo Melchifedech appellatus eſt *ſacerdos*, ut filii David, hoc dignati nomine, quia *primi erant ad manus Regis*, I. Paralip. XVIII. 17. ideoque in Græca verſione II. Regum VIII. non *Sacerdotes* appellantur, ſed *ὀυκάρχησιν, ſive principes*: & hebraice dicuntur **כֹהֲנִים** ſa-

cerdotes, ſpectata ampliori ſignificatione verbi **כֹהֵן**, id eſt, *ἀντιſτευ*, miniſtrare. Præcedens igitur hæreticorum obiectio ſic à nobis ſit reſutata.

Inſuper opponunt Apoſtolum ad Hebræos omnes Sacerdotiſ Chriſti characteres in Melchifedecho præſignatos enumerare, & Chriſti Sacerdotium præferre Levitico, ex quo illud maneat in æternum, ex quo Melchifedecho decimas dederit Abraham patriarcha, ex quo ille huic benedixerit, ex quo denique illius ſacerdotaliſ unctio facta non fuerit ſecundum legem mandati carnaliſ. Inter quæ penitus prætermittit panis vinique obla-

7. Obijciunt 2.

oblationem. Iſtam ergo ad Sacerdotium Melchifedechi ſpectaſſe perperam autumant Pontificii. Addunt hæretici nos in Menſa Dominica ideo ſacrificium adſtruerẽ, quoniam panis & vini immutationem in Chriſti corpus & ſanguinem proſitemur, priſcis duntaxat manentibus *ſpeciebus*, percipientes nullum ſacrificium dari abſque oblata rei mutatione. At nullam in oblatione facta à Melchifedecho rerum oblatarum immutationem inveniemus: ideoque non habet oblatio iſta rationem ſacrificii; idque animadvertens Apoſtolus, oblationem ipſam alto præteriit ſilentio. Imo iſtiusmodi oblatio nequit diſcernere ſacrificium Melchifedechianum ab Aaronico, quoniam & filii Aaron panem vinumque offerebant. Fruſtra itaque Romanenſes opinantur in præfata oblatione latere myſteria.

8.
Reſponde-
tur.

Reſpondemus ipſum Apoſtoli ſcopum, cui exponendo tota hæreticorum machinatio incumbit ut veritatem labefactare pertentent, facile priorem argumentationem elidere, quamquam cum ſolo nitatur Pauli ſilentio, nihil habet, juxta Dialecticos, firmitudinis. Studet itaque Apoſtolus hebræorum animos à ſacrificiis Aaronicis, quæ magno adhuc habeant in pretio, novi ſacerdotii excellentiam ex typo Melchifedechi exponens, penitus remove. Profecto in Melchifedech præfigurata eſt ſacerdotii Chriſti *excellencia* in perpetua duratione, in decimatione Levitarum, & in unctione ſpirituali ac virtute indiſſolubilis vitæ: & præſignatus eſt *ordo*, ritusque ſacerdotii in ſimilitudine rerum oblatarum, videlicet panis & vini. Cum ergo non agat Paulus de Sacerdotii *ordine*, ſed tantum de *præexcellencia*, commemorat cætera, quibus Melchifedech geſſit typum, & figuram Chriſti, ejusque ſacerdotii dignitatem expreſſit; præteriitque ſilentio ſimilitudinem rei oblatae, in qua proprie ſitus eſt ſacerdotii ritus & ordo; eo vel maxime, quod hæc oblatio (ſi tantum panis vinumque ſpectetur) non videatur præſtantior vivorum animalium maſtatione, & ipſi Levitæ quandoque panes ac libamina obtulerint. Hac de cauſa Apoſtolus ejusmodi oblationem prætermiſit: præmonens tamen alia in Melchifedecho latere myſteria, quæ captum ipſorum Judæorum adhuc cruentis victimis addictorum ſuperabant, id eſt, Corporis, & ſanguinis Domini ſub ſpeciebus panis vini que præſentiam: quare cap. v. 11. ait: *De quo nobis grandis ſermo, & ininterpretabilis ad dicendum; quoniam imbecilles facti eſtis ad audiendum: & verſu proxi-*

mo, *Facti eſtis, quibus lacte opus ſit, non ſolido cibo.* Quod ſequitur breviter expeditur; panis enim immutari poterat in ſacrificio Melchifedech coctione facta in clibano, ut Levitici 11. 4. Vinum pariter conſperſione, vel effuſione, vel ratione alia ritus Melchifedech propria. Proximo quoque argumento hæc breviffime retulerim: Diſfert in oblatione panis, & vini ſacerdotium Melchifedech à Levitico: quia ille in pane tantum ac vino ſacrificium obtulit, non in cæſis hoſtiis, hirciſque maſtatis; at Levitæ ſacrificarunt potiſſimum animalia, eaque immolarunt unà cum *libationibus*, ut liquet ex cap. xxix. Exodi, & xxviii. Numerorum: ideoque in ſacrificio Aaronico oblatio panis & vini non fuit ſola, non præcipua, non propria.

Tandem hoc hæretici afferunt: Si à ſimilitudine rei oblatae deſumendus ſit *ordo* ſacerdotii, Chriſtus ſacerdos ſecundum ordinem Aaron, non *ſecundum ordinem Melchifedech* dicendus erit. Præcipuum enim ſacrificium Chriſti, imo unicum, fuit ſacrificium cruentum crucis: at cruenta ſacrificia nunquam Melchifedech fertur immolaſſe, quemadmodum præſtiterunt Levitæ.

Verum hoc ipſo argumento in hæreticos invehimur: quippe, etiamſi ſacrificium cruentum Chriſti præſignatum fuerit in victimarum maſtatione; quoniam non eadem eſt res oblata ſuper altare Levitarum, & in ara crucis, neque ſpectata rei oblatae ſubſtantia, neque ſpecie ac ſimilitudine, nequit appellari Chriſtus ſacerdos ſecundum ordinem Aaron. Igitur etiamſi præfiguratus fuerit in Melchifedech ob rationes complures: niſi obtulit ſacrificium ſimile in re oblata ſacrificio Melchifedechi, appellari non poteſt *sacerdos ſecundum ordinem Melchifedech*. Quare abunde objectioni ſatisfactum eſt in priori theſi demonſtratione. Non diſſiteor tamen plura obſtare, ne Chriſtus dicatur ſacerdos ſecundum ordinem Aaron, præſertim quod non fuerit ſacerdos ſecundum mandatum legis, quod ſacrificium crucis non fuerit typus futurorum, ſed antitypus veterum, quod ſemel fuerit oblatum omnemque conſummaverit expiationem. Ob quam rem non abjiciendum ſacrificium Miſſæ quotidie oblatum in paſſionis Chriſti memoriam, ipſiusque applicationem, alibi demonſtrabimus. Ad dimus reſponſionem S. Thom. q. xxii. art. 6. ad 2. etiam participationem ſacrificii Crucis ejusque effectuum, in quo præcipue attenditur *excellencia Sacerdotii Chriſti*, expreſſius fuiſſe præfigura-

9.
Obijciunt 3.

10.
Reſponde-
tur.

tam

ram in Sacerdotio Melchisedech; etiamſi oblatio Crucis cum effuſione ſanguinis magis fuerit expreſſa in ſacerdotio Levitico: propterea quod panis & vinum ſignificant Eccleſiæ, ejusque membrorum unitatem, ut inquit S. P. Auguſtinus in Pſalm. cxlviii. num. 25. & Tract. xxviii. in Joan. num. 13. & habetur in cap. Quia paſſus, de Conſecrat. diſt. 2.

APPENDIX.

11.
Sententia
altorum,
quæ funda-
tur in Suida,
eſt nulla.

Nulla modo propugnari poteſt ſententia eorum, qui Chriſtum ſacerdotem Leviticum dixerunt ex Pſeudohiſtoria, quam narrat Suidas Tom. 1. pag. 1229. Jeſum in ſacerdotum numerum, cum adhuc eſſet adoleſcens, cooptatum, & repugnantes ſacerdotes aliquos, eoquod genus duceret ex tribu Juda, acquieviſſe ubi compertum fuit genus ejus fuiſſe mixtum. Fabuloſa enim hiſtoria illa eſt, meritoque ab omnibus reſutata, cum conſtet Dominum Jeſum fuiſſe ex ſemine David, atque ex tribu Juda; quod evidentiffime inferitur ex Pſalmo cxxxi. 11. Luc. 1. 32. Joan. vii. 42. Act. xiii. 23. ad Rom. 1. 3. & Apocalypſi xxii. 16. Maniſeſtum quoque eſt ſacerdotes in veteri lege fuiſſe ex ſola tribu Levi, nulla ſcæminæ lineæ ratione habita. Vide Exodi xxix. 9. 44. Levit. viii. 2. 11. Paralip. viii. 14. & ad Hebræos vii. 14. His non repugnat quod habetur Lucæ iv. 16. Jeſum in die ſabbati legiſſe in Synagoga, & explicaviſſe Iſaiam Prophetam: aut quod ejecerit de Templo ementes & vendentes, Matt. xxi. 12. & Joan. ii. 14. Legere enim in Synagoga, & habere ſermonem exhortationis ad plebem, non erat munus tantummodo ſacerdotum, cum idem fecerit Paulus de Tribu Benjamin Act. xiii. 16. unde quod Auguſtinus ſcribit lib. 1. de Peccat. Meritis cap. xxvi. num. 54. Chriſtum *lectoris etiam functum officio in Synagoga*, nullius ſacri miniſtri innuit ordinem; maxime quod ibidem ait Lucas traditum illi librum, & ab ipſo redditum ſacris miniſtris: *Et cum plicuiſſet librum, reddidit miniſtro*. Ejecit vero è templo vendentes & ementes permotus zelo domus Dei, divinaque prædicitus poteſtate, non ex æditi officio; ideoque Judæi dicebant, *Quod ſignum oſtendis nobis, quia hæc facis?*

12.
Sententia
Tornielli.

Falſum præterea eſt à Davide duos prodiſſe ſtipites, regium unum per Salomonem, ſacerdotalem alium per Nathan; quorum unum deſcribat Matthæus, Lucas alterum. Propugnant hanc opinionem Torniellus ad annum M. 4051. num. 15. & 16. quia Nathan fuit filius R. P. Berti Theol. Tom. V.

Davidis non natura, ſed adoptione, atque ſacerdos, ut liquet ex 11. Regum cap. viii. genitus enim fuerat ab Uria Bethſabee marito de Tribu Levi. Addit hanc eſſe S. P. Auguſtini mentem quæſt. 61. ex lxxxiii. ubi ait Nathan progenitorem Joſephi, (de quo Lucas) fuiſſe Nathan prophetam, *cujus correptione David peccati abolitionem penitendo impetravit*. Similia tradit S. P. lib. 11. de Conſenſu Evang. cap. 3. Alii etiam Patres, Ambroſius præſertim in Lucam, Hilarius can. 1. in Matth. & Gregorius Nazianzenus in Carmine de Chriſti Genealogia eundem ex utraque tribu progenitum aſſerunt. Accedit in hujus ſententiæ confirmationem, quod Maria cognata erat *Elifabeth de filiabus Aaron*, ex Lucæ 1. 5. cumque lege Numerorum xxxvi. 7. cunctæ ſcæminæ nubere poſſent tantum ſuæ tribus hominibus, inferitur Mariam Virginem & Elifabetham fuiſſe de eadem cognatione ac tribu, id eſt, Levi.

Hæc tamen ſententia deprehenditur falſa ex dictis pag. 66. & ſeq. neque fir-
mo ullo momento fulcitur. Enimvero ^{13.} *diur falſa*, Nathan, per quem Lucas textit Salvatoris genealogiam, fuit filius Davidis generatione, non adoptione, ut liquet ex 1. Regum cap. v. 14. & 1. Paralip. cap. iii. 5. licet procreatus ex Bethſabee uxore Uriæ. Imo, etiamſi fuiſſet à Davide adoptatus, non diceretur de tribu Levi; falſo enim ſupponitur Uriam virum Bethſabee ad hanc pertinuiſſe tribum, cum fuerit Hethæus genere; 2. Regum xi. 3. longe diverſæ cognationis ab Uriæ Pontifice, de quo 1v. Reg. xvi. 16. Hethæi quippe terram promiſſionis circa Hebron incolebant, quæ regio ceſſerat tribui Juda. Quo autem ſenſu filii David 11. Regum viii. appellati ſunt ſacerdotes, paulo ſupra explicavi. Flacceſcit igitur ex hoc capite Tornielli opinatio. Nullam etiam firmitatem habet in auctoritate Auguſtini, qui lib. 11. Retract. cap. 7. & 16. priorem ſententiam depoſuit diſtinguens Nathan filium David à Nathan propheta, nullamque adoptionem agnoſcens in Eli patre, ſecundum Lucam, Sponſi Virginis, niſi juxta legem Deuteronomii xxv. 5. ut diximus diſputantes de Chriſti genealogia. Alii vero Patres ambarum Tribuum, Regiæ & Leviticæ permixtionem agnoſcunt ratione connubiorum; quod ſcilicet Sacerdotes in uxores acciperent etiam filias Juda, & viciliſim viri Juda ſæpenumero filias Aaron: nam liquet ex Juda ortum Dominum Jeſum, & ex hac Tribu neminem connumeratum inter Levitas. Legitote

Ee

Episto-

Epistolæ ad Hēbraeos caput VII. Hæc, quæ de Levitarum connubiis dixi, diluunt objectionem postremam: Maria enim potuit esse cognata Elisabeth, tamen hæc esset de filiabus Aaron, ex qua tribu fuit etiam Virginis mater, aut Avia: quamquam Ambrosius lib. III. in Lucam num. 5. tradat Elisabeth fuisse de tribu Juda, & hac ratione cognatam Deiparæ. Nec repugnat assertioni nostræ alata lex Numerorum, quæ spectat tantum ad filias paternorum bonorum hæredes. Id probatur primò ex præcedenti cap. XXVII. 3. ejusdem libri Numerorum, ubi hæc lex dicitur super filias Salphad à Domino promulgata: quarum filiarum pater non habuit mares filios. Deinde cap. XXXVI. 8. exprimitur finis ejusdem legis, id est, *Ut hæreditas permaneat in familiis*; quo fine cessante, cessat lex ipsa. Constat præterea Davi-

dem uxorem duxisse Michol filiam Saul ex Tribu Benjamin, Booz Ruth Moabitudem, & e contra Jojadam Sacerdotem Josabeth sororem regis Ochozia. Vide lib. I. Regum XVII. 27. Ruth. IV. 10. & II. Paralip. XXII. 11. Tandem ubi Vulgata nostra Num. XXXVI. legit, *Et cuncta femine*, extat in hebraico Codice, *יִרְשֶׁת נְחֻלָּה וְכֻלָּבָה*, Et

omnis filia hæreditans hæreditatem: Græcus LXX. *Καὶ πάντα θυγατέρες ἀρχιερέων ἀνδρογονίων*, Et omnis filia vindicans sibi hæreditatem: ac similiter Onkelos, Samaritanus, Arabicus in Polyglottis Walt. Tom. II. pag. 710. Nec tamen id succensendum Vulgatæ, cum hæc præcitatæ verbis, *Ut hæreditas permaneat in familiis*, eundem sensum absque ulla ambiguitate præferat.

CAPUT IX.

De aliis titulis, qui Salvatori nostro conveniunt.

SUMMARIUM.

1. Christus fuit Rex.
2. An habuerit Regnum temporale.
3. Fundamenta negantium.
4. & 5. Sententia Auctoris probatur.
6. Objectionibus respondetur.
7. Christus est caput hominum, & Angelorum.
8. Etiam prædestinatorum.
9. An gratia Angelorum ex merito Christi.
10. Sententia Auctoris.
11. An Christo competat auctoritas Judicis.

T.
Christum
esse Regem
probat
ex
scripturis.

QUEMADMODUM in Melchisedecho prænuntiatum fuerat Christi Sacerdotium, ita in Davide, qui reprobato Saule constitutus fuit Rex Israel, præfiguratum novum Christi regnum, scite docet in duodecimo libro contra Faustum cap. 33. S. P. Augustinus. Itaque post Christi Sacerdotium, de Regno differendum nobis est, brevi tamen, cum plura de hoc argumento dicta sint lib. XX. cap. 16. prop. 4. & 5. Regem itaque esse Dominum nostrum Jesum Christum, extra omnem dubitationem positum est, commonstrantque textus divinarum Scripturarum locupletissimi. Legitur enim Ps. II. 6. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus*, & vers. 8. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam*. Ps. LXXI. 8. *Et dominabitur à mari usque ad mare*. Zach. XI. 9. *Ecce Rex tuus venit tibi justus & Salvator*. Luca I. 32. *Regnabit in domo Jacob in æternum*. Idem testati sunt profecti ex Oriente Magi, & percontantes Matth. II. *Ubi est, qui natus est Rex Judæorum?* Idem asseruit Sal-

vator ipse respondens Pilato illum interroganti XVII. 17. *an rex esset, Tu dicis, quia Rex sum ego*. Idem confirmat causa mortis ejus inscripta cruci, Matth. XXVII. 37. *Hic est Jesus Rex Judæorum*. Dehoc itaque nulla est inter Theologos controversia.

Fatentur quoque omnes Christum spirituale regnum habere, ac temporale, si habuit, intentum sublimiori operæ Redemptionis noluisse exercere: non enim Rex fuit ad exigendum tributum, vel exercitum ferro armandum, hostesque visibiliter debellandos, sed Rex Israel est, quod mentes regat, quod in æternum consulat, quod in regnum cælorum credentes, amantesque perducatur; inquit S. P. Traët. LI. In Joan. num. 4. At temporale regnum Christo complures denegant, aut, si dominium aliquod ei tribuunt in Reges terræ, non nisi illud indirectum putant, & quatenus ad finem supernaturalem conducit, ipsius scilicet regni spiritualis consecutionem. Negant vero omnimode temporale Christi regnum Magdeburgenses, Molingus,